

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

§. XIII [i. e. XII]. De Repugnantibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

modicum gaudium index tristitiæ, uti enim diem sequitur nox, ita bonum malum; ante ruinam exaltatur Spiritus, & multi tolluntur in altum, ut lapsu graviori ruant: ex pueritia & adolescentia etiam colligere solemus qualis quis in adulta ætate futurus sit. Sed horum aliqui, quia non habent necessariam cum consequenti connexionem, ideo cum delectu accipienda sunt.

Hic locus non multum confert ad amplificationem, est enim valde sterilis & exsuccus. Valet tamen ad validè & acutè perurgendum. v. g. è taberna visus es exire, & in ea te fuisse inficiari audes? multa nomina in Mercatorum Cauponumq; officinis contraxisti, & exsolvere recuses? nondum manè erat, & vesperum affirmabas. Nondum orientem viderat tellus, & occidentem arbitraberis. Jam triumphum canis, de victoria tibi plaudis, & belli arenam non subiisti. Senem te futurum existimas, qui in virum adhuc non evasisti, &c. Hinc patet.

Regula pro formando argumento, videlicet, ut eorum aliquod præmittatur, alterum sublequatur, affirmando vel negando. v. g. educuntur milites in campum, ergo erit bellum. Non est multum oblitus, igitur parum scivit: perdidit cum crumena argentum, ergo habuit. Judas retulit argenteos, quare accepit. Convaluit, ergo fuit infirmus. Emendavit vitam, ergo malè vixit.

§. XIII. De Repugnantibus.

Repugnantia sunt, quæ inter se disconveniunt,

E

unt,

unt, seu, quæ non possunt esse simul; non *ratione sui* vel *propter se*; sed *ratione unius ex contrariis*, à quo *proveniunt*: sunt enim *repugnantia unum ex contrariis & alterius contrarii effectus*; unde, quemadmodum ipsa *contraria non possunt esse simul, ita neq; se ista compatiuntur*, propter illud *contrarium*, cujus effectus sunt. Hinc *pugnant non ratione sui, quemadmodum contraria, sed ratione contrarii à quo proveniunt*; hac de causa dicitur in *Rhetorica*, quòd *repugnantia neque certa lege neque numero inter se dissident*, sicut *contraria dissident*; nam *lex contrariorum est*, ut *per se, & ratione sui, & immediatè sibi opponantur*; quia scilicet *unum per se, non per aliud tollit alterum immediatè* v. g. *frigus, calorem; amor odium*; at *repugnantia non opponuntur sibi immediatè, sed mediante illo contrario, cujus effectus sunt; & unum repugnans non tollit alterum, nisi sublato illo contrario, à quo provenit* v. g. *rigor digitorum, tremor membrorum in hyeme, rubor nasi &c. non tollitur per calorem, nisi prius sublato frigore; lædere, verberare, convitiari, non tollitur nisi sublato odio, à quo dicta proveniunt. Numero autem à contrariis distinguitur*; quia in *contrariis tantum sunt duo, quæ sibi opponuntur, non plura*; at in *repugnantibus sunt plura; amor enim non tantum opponitur verberare, sed & furari, destruere, convitiari, impedire in promotione ad dignitates &c.* Hujus ratio est, quia *plures sunt effectus*

fectus

fectus unius contrarii, quàm unus tantum. Et per hoc etiam à dissimilibus distinguuntur, quia licet dissimilia etiam inter se disconveniant, sicut repugnantia, in dissimilibus tamen tantum duo sunt, quæ sibi disconvenire ostenduntur. Hic autem plura. Ex his.

Collige modum inveniendi repugnantia esse istum: accipe duo contraria, tum vide, quales effectus habeat unum ex illis: dehinc accipe illos effectus, combina cum altero ex contrariis, & habebis repugnantia. v. g. modestus, & immodestus sunt contraria: jam vide quid soleat facere immodestus, & hoc oppone modesto, unde sic argues modestus es, & circumfers oculos in templo, & compitis, clamose cachinnaris, brachia seminantis instar jactas, curris &c. Es sobrius & nunquam es sine cantharo in ore, sine vertigine in capite, sine trepidatione in pedibus, sine turbitatione in mente, sine hæsitacione in lingua &c. Catholicum te profiteris & exomologesin, synaximque sacram non curas, carnes voras in quadragesima, opera bona contemnis. &c. Impositum memoriæ pensum callere te affirmas, & ad quodlibet verbum hæsitas, ad singulas voces inspicis, vel suggeri tibi cupis, ultima primis, media ultimis permisces?

Regula pro formando argumento est eadem, quæ contrariorum. Unde sicut in contrariis uno negato contrario, non potest affirmari alterum (nisi quando inter illa non datur medium) ita nec hic, nam non bene infero

Et

non

non videt, ergo est cæcus, medium enim est claudere oculos, non tantum dum dormit, seu etiam dum vigilat. Solum ergo affirmative procedit argumentum, ita ut uno affirmato ex repugnantibus, alterum negetur, & quidem supposito quod sint effectus unius contrarii, si enim non sint effectus, tunc argumentum fallit, v. g. Parens castigat, convitiis afficit filium, ergo non amat &c. fallit seu falsum est, quia potest castigare non ex odio, sed ex amore, quo filio vult bene, ut nempe sit probus, & aliquid addiscat. Sic etiam non sequitur, sanctus Pachomius Eremita habitum sæcularem induit, cauponam adit, cum meretrice conversatur, ergo est sceletatus; quia effectus hi non proveniunt ex amore peccati, sed boni, ut scilicet meretricem convertat, quod & factum est. Unde patet non necessario concludi & formari argumentum infallibile ex hoc loco, sed prius attendendum, an horum repugnantium causa (nempe contrarium) subsit, & subsistat? si subsistat, adest campus & sylva pulcherrima amplificationis propter multipliciter effectuum seu repugnantium, & datur occasio acriter pungendi, & urgendi adversarium ut patet ex exemplis supra allatis.

Nota quosdam esse, qui dicunt legem contrariorum esse, ut sibi immediatè opponantur, seu inter contraria non dari medium, dari autem inter repugnantia, & per hoc repugnantia à contrariis distingui: quòd licet verum sit de negantibus relativis & privantibus, non ta-

men

men de adversis. Nam inter nigrum & album datur medium, rubrum, viride, inter amorem & odium similiter, quia possum Petrum quem non novi, & de quo nihil audivi, nec amare, nec odisse. Sic etiam inter bellum & pacem datur armistitium, & in infante nec vitium, nec virtus. Tenenda igitur superius dicta lex, quod nempe unum contrarium alteri per se, non per aliud opponatur. & unum per se, non per aliud tollat alterum; Repugnantia autem non per se, sed per contrarium sibi opponatur & sese tollant.

§. XIV. De Causis.

Causa est, *qua sua vi efficit* &c. hoc est, cuius potestate & virtute influente, fit aliquid, quod antè non fuit. Seu est id, à quo aliquid oritur naturaliter, vel moraliter. Quando oritur naturaliter, vocatur causa physica; quando moraliter, id est, dirigendo; instruendo, consulendo, mandando, dissimulando, &c. est causa moralis.

Nota verò *efficere*, quod ponitur in definitione, non esse strictè accipiendum (aliàs quælibet causa, etiam finalis, formalis & materialis erit efficiens) sed laxè, & hoc sensu, ut significet idem, quod *facit ad esse rei*, vel dando esse, & tunc est causa *efficiens*; vel constituendo, & tunc est *formalis*; vel recipiendo esse, tunc est *materialis*; vel dirigendo & movendo ad esse, quod facit *causa finalis*. Hoc autem significatur per particulam *sua vi*, id est, virtute sibi propriâ, vel activâ, vel passiva, vel forma-